

KURT VONNEGUT (1922 – 2007) – americký spisovateľ s nemeckými koreňmi.

Vyštudoval antropológiu v Chicagu. Do literatúry vstúpil v 50. rokoch ako autor vedecko-fantastických poviedok. Zosmiešňuje kapitalizmus, vojnu, Ameriku.

Vonnegutov jazyk je nezameniteľný. Jemná irónia, pesimizmus, bohatá fantázia, satira a čierny humor, sarkazmus sú pre jeho romány charakteristické.

Tvorba:

GALAPÁGY (1985) – antiutopický román, v ktorom Vonnegut po prvý raz doviedol do dôsledkov fiktívny zánik ľudstva. V typickej vedecko-fantastickej próze je myslenie zdrojom technického pokroku, v Galapágoch je ľudský mozog „jediným skutočným zloduchom príbehu“ a pôvodcom záhuby. Vonnegut v svojom komicko-fantastickom príbehu s nadsázkou ukazuje ako sa ľudstvo môže dostať o jeden milión rokov tam, kde pred milión rokmi mohlo byť vďaka činnosti mozgu. Jeho človek sa vývojovo vracia do zvieracej ríše.

Galapágy - súostrovie vulkanického pôvodu patriace Ekvádoru. Galapágy zohrali dôležitú úlohu v Darwinových výskumoch vedúcich k jeho formulácii evolučnej teórie.

Dej:

Väčšina príbehu románu je zasadená do roku 1986 a práve v tomto roku sa hospodárstvo dostalo do globálnej krízy, ktorá zatriasla poriadkom sveta. Svet postihla globálna finančná kríza. Samozrejme, že sa vyčerpali aj všetky ostatné surovínové a potravinové zdroje a v niektorých krajinách zavládol chaos a hladomor. Mnohé národy boli nútené opustiť papierové symboly bohatstva - peniaze, a tak jednoducho nastal čas, keď sa vlastníkom obrovských finančných prostriedkov začalo hovoriť:

„Zobuďte sa vy idioti! Prečo si myslíte, že papier je tak cenný?“

Rozprávačom príbehu je duch mŕtveho Američana Leona Throutha, autorov psychický dvojník, ktorý sa vracia z pred'alekej budúcnosti o milión rokov späť do r. 1986. Rozpráva o skaze ľudstva, o „druhej Noemovej arche“ a o vzniku nového ľudského pokolenia, ktoré sa v priebehu milióna rokov „vyvinie“ v chlpatých tvorov s malými hlavami a neškodnými mozgami, zobákmi a tuleniami plutvami namiesto rúk. Tieto bytosti, ktoré sa živia rybami nemajú mená, ani profesie, ale ani ruky, ktorými by mohli mučiť a v ktorých by mohli držať granát, samopal alebo nôž.

Základný paradox príbehu, ľudský mozog ako zdroj regresu.

Rozprávač spomína na „dávne udalosti“ roku 1986, na dávno minulé éru „veľkých mozgov“. Vtedy ľudia využívali svoj intelekt na podvody, na vymýšľanie klamlivých ilúzií a ukrutnosti. Najväčšiu chybu však urobili, keď vo svojej nedomyšlenej chamtivosti dopustili ďalekosiahlu devastáciu prírody. Ľudstvo takmer vyhynulo, no zhodou okolností sa zachovala neveľká ľudská kolónia, izolovaná na súostroví Galapágy.

Vonnegut **satirou** sebe vlastnou, definoval ľudské mozgy spred jedného milióna rokov, ako zbytočne veľké a komplikované, dokonca aj pre svojich nositeľov. Najhoršie na nich však bolo, že dokázali svojho majiteľa nechutne oklamať. Neboli tak len obrovské, ale aj lživé, a preto pre ľudstvo nepraktické. Vonnegut svoje tvrdenie podporuje aj typickými výrokmi, ktoré mal pán tvorstva spred milióna rokov naporúdzi vždy, keď vykonal niečo zlé. Lživý ľudský mozog v takých prípadoch argumentoval napríklad aj takto: „Hop“; „Prepáčte mi“; „Nechápem, ako som to mohol vykonať“; „Stalo sa to tak rýchlo, že som nemal kedy rozmýšľať“; „Proti čomusi podobnému som poistený“; Nevedel som, že je nabitá“; a tak ďalej.

Svet je v kríze a ku Galapágom mieri "prírodovedná plavba storočia". Pôvodne to mala byť veľkolepá akcia na oslavu Darwinovho úspechu. Loď, ktorá mala byť preplnená celebritami a odbornými asistentmi celebrit – Hisako Hirogučiová, Selena MacIntoshová, Mary Hepburnová, Jacqueline Onassisová, Henry Kissinger, Rudolf Nurajev, Mick Jagger, Paloma Piccasová Andrew MacIntosh a iní. Peru a Ekvádor sú vo vojnovom stave a prečo by elita mala prísť do takej nepokojnej oblasti?

Takže sa za pohnutých okolností odplaví loďou na Galapágy len zlomok pôvodnej výpravy, plus pár nezvaných hostí.

Táto neveľká ľudská kolónia izolovaná na súostroví Galapágy, bola základom pre znovuzrodenie nových ľudí. Ale ani v takej ušľachtilej otázke, ako znovuzrodenie človeka bezpochyby je, si Vonnegut neodpustil sarkazmus a svoj typický čierny humor. Vyvolenými sa totižto stali: alkoholik a neschopný lodný kapitán z Ekvádoru, chlpaté japonské dievča a šesť primitívnych dievčat kmeňa Kanka-bono, pochádzajúcich z juhoamerických dažďových pralesov, nie príslušníci „nadradenej rasy“ s ideálnym genetickým kódom.

Vyvrcholením tohto“ žartu“ prírody je zistenie, že jediným spoločným jazykom nového ľudstva sa stáva jazyk Kanka-bono. Ani mandrax, najdokonalejší počítač-prekladateľ zo všetkých jazykov ho jednoducho neregistruje. **Autor nám čitateľom chce asi povedať, že nie vždy prežijú tí najschopnejší, ale tí, ktorí prosto prežijú.**

V tomto diele ide o adresnú kritiku zneužívania rozumu proti človeku, proti ľudskosti.

MECHANICKÉ PIANO (1952)

Dej románu sa odohráva v povojnovej Amerike. Mesto Ilium, štát New York, je rozdelené na tri časti. V severozápadnej sídlia inžinieri a manažéri, v severovýchodnej sídlia stroje a južná známa ako Domovina, kde žije väčšina obyvateľov. Takýchto Ilií je v Amerike množstvo.

Vládnu tu stroje, vykonávajú všetku kvalifikovanú prácu. Ľudia pracujú buď v armáde alebo ako robotníci, alebo sa nachádzajú v tretej skupine tých šťastných, ktorí po ôsmich rokoch štúdia po najrôznejších univerzitách zastávajú vedúce postavenie v jednom zo závodov po celej Amerike. Mozgom Iliu je gigantický počítač, ktorý nielen plánuje koľko a čoho treba vyrobiť, ale určuje mimo iného aj to, komu sa dostane vzdelanie a čím bude.

Tento plne automatizovaný a zmechanizovaný systém požaduje od ľudí na oplátku za to, že im poskytuje materálne pohodlie, jediné: aby boli poslušní a spokojní. Stroje však zbavili človeka toho najdôležitejšieho pocitu, že je potrebný a užitočný – základu sebaúcty.

Hlavný hrdina románu je dr. Paul Proteus, riaditeľ Ilijských závodov. Druhá priemyselná revolúcia spravila aj z Paula Proteusa Boha nad bohov. V Ilijských závodoch bol rešpektovaný. Jeho cieľová

latka sa končila v najväčšej manufaktúre východnej Ameriky, v Pittsburghu. Sám si však nie je istý, či sa tou cestou vydať chce. Stretáva sa so svojim starým priateľom Edom Finnertym, človekom z Washingtonu a zisťuje, že špinavý Ed zostal aj po rokoch špinavý Ed.

Paul a "jeho" partička vedcov pritom stále vymýšľa lepší spôsob ako v továrňach vyrábať čo najefektívnejšie. Ich cieľom je udržať výrobu na maxime a teda nahradiť ľuďmi ovládané stroje strojmi, ktoré by ľudskú prácu vedeli dokonale nahradiť. Vyzerá to celkom jednoducho. No stretnutie so "starými" známymi na Usadlosti vloží Paulovi do hlavy zopár chrobákov, ktoré mu nedovolia zaspáť.

Neplánovane sa tak ocitá na opačnej strane strojmi ovládaného sveta v gangu zvanom Ghost Shirt. Spolu s touto organizáciou sa pokúša vrátiť svet do "starých" koľají a prebrať Ameriku z tejto strašnej utópie späť do bodu nula, ktorý bol niekedy koncom druhej svetovej vojny. Postupne si uvedomuje, že je nutné vrátiť svet do ľudských rúk. Narastá v ňom odpor proti prázdnote hmotne úspešného života., ktorého sa dobrovoľne vzdá a dostane sa na čelo revolučnej organizácie, odhodlanej skončiť s nadvládou strojov. Vzburá sa však ironicky obráti proti povstalcovi. V závere knihy ľudia s láskou opravujú stroje, ktoré sami zničili, ale ktoré si ich zanedlho znova podmania.

ČASOTRASENIE (1997)

V poslednom románe Časotrasenie nám autor pripravil akúsi náhodnú rekapituláciu svojho života. Nie je to román v pravom slova zmysle, aj keď základnú sujetovú líniu má. Ide v podstate o autorovo alter ego, starnúceho spisovateľa sci-fi Kilgorea Xtruha, ktorý je 13. februára roku 2001 "fúknutý", rovnako ako všetci ostatní ľudia o desať rokov späť do 17. februára 1991 v dôsledku rozpínania a zmršťovania univerza, t.j. v dôsledku časotrasenia. Tento skutočne jednoduchý dej je poprekladaný množstvom ďalších dejových rovín z poviedok Kilgora Xtruha alebo len z ich náčrtov či fragmentov, z osudov samotného K. Vonneguta, jeho príbuzných - detí, ženy, súrodencov, rodičov atď., z komentárov politických alebo dejinných udalostí. V knihe sú dokonca ukážky výtvarnej tvorby autorovho brata, etiketa z piva vyrobeného na Vonnegutovu počesť, úradné listiny a podobne.

Časotrasenie je len jedna dlhá lamentácia nad civilizáciou rútiacou sa do záhuby.